

“M’atrapen els arguments, no cal que jo els busqui”

Us inspireu en el cas de l'Enric Marco, però fins on?

—El cas de l'Enric Marco és el punt de partida, l'impuls literari, i, encara més, l'efecte que el cas provoca en les seves persones pròximes. Aquest efecte és el que realment em crida molt l'atenció, a banda del fet en si d'una persona que, durant molt temps, silenciava una qüestió en una situació d'esforç i de treball a favor de persones que han viscut conflictes notables. Aquest és el punt de partida, però jo després busco l'argument, la història, que em doni la possibilitat de reflexionar sobre aquest fet d'uns personatges.

—Us hi inspireu en l'actualitat, però sembla una excusa per novel·lar.

—El que escric va orientat cap a la comprensió. Això que m'és tan estrany a mi, i que jo puc detectar a partir d'una notícia, com ho puc explicar? La novel·la vol ser aquesta explicació, que jo me la dono a partir d'unes característiques de personatges de ficció, que poden tenir alguns trets agafats de la realitat. Tot el procés per comprendre un personatge —en aquest cas, Ramona Marquès— i totes les seves relacions i allò que l'afecta en aquest trajecte és el motiu per escriure, on jo em barallo per veure si em puc convèncer a mi mateixa i convèncer les persones que ho vulguin llegir.

—Feu servir l'ham d'un cas real per fer un exercici d'estil en el retrat dels personatges.

—Sí, sí.

—De fet, per al lector no és important la traïció de la protagonista fins al final. El que interessa al lector són les històries de les protagonistes, la Ramona i la Mireia.

—Això és el que jo pretenc, que el lector s'interessi pels personatges, per com es relacionen entre ells i per com la història i la societat els va condicionant el camí. Per acabar, és clar, arribo a aquesta qüestió que és el

JORDI PLAY

Maria Barbal (Trep, 1949) edita a Columna una novel·la, 'En la pell de l'altre', inspirada en el 'cas Enric Marco', que, durant anys, va enganyar tothom i presidí una associació d'antics presoners de camps de concentració nazis sense haver-ne estat mai. La mentidera, en la novel·la, passa a ser una dona del barri barceloní del Poblenou.

marc de la novel·la, el començament i el final, quan es descobreixen tots els interrogants.

—Un personatge era clar, la Ramona Marquès, la mentidera. Per què un altre personatge amb tant protagonisme com la Mireia, que és realment filla de refugiats?

—M'interessava prou veure com dues dones que són de la mateixa edat i ja es coneixen a l'escola, amb unes condicions familiars i socials força diferents, prenen uns camins allunyats des dels quals l'una i l'altra es miren durant un temps. L'una mira l'altra i voldria tenir coses de l'altra i l'altra mira l'una com dient "si jo tingués el que té ella...". Hi ha una admiració i un desig, en certa manera, de ser l'altra, però evidentment cadascuna fa la seva via i, fins i tot, hi ha una mena de distanciament i d'oposició entre elles. Aquest joc m'interessava. També m'interessava el fet que els pares tenen una incidència important sobre els personatges i també es produeixen distanciaments i aproximacions. Per exemple, la Mireia té un camí perfectament traçat des que és xica i podria seguir la línia marcada pels pares amb una relativa acomodació a la societat, al barri, etcètera. Però ella, de bon començament, ja desitja trencar amb allò perquè, probablement, aquesta ferida dels refugiats també es transmet com una herència. Encara que ella de pensament pot estar d'acord amb els seus pares, és un tipus de vida que rebutja, des de molt joveneta. I aquí comença també la diferència, i el paral·lelisme, amb l'altra dona, la Ramona Marquès.

—Us calia un personatge oposat per destacar els trets de la Ramona?

—Realment, no ho vaig pensar d'aquesta manera esquemàtica a l'hora de pensar la novel·la. Em van sorgir aquests dos personatges, partint d'una Ramona que ve de Reus i va a parar a un barri del qual no coneix res. És una nena diferent que no es pot assimilar

“Les dones tendeixen a matisar molt els fets i les intencions. L’home no pensa tant en les intencions.”

JORDI PLAY

al grup. Però hi ha una altra que també ho és, però d’una altra manera. A partir d’aquí em sorgeixen aquests dos personatges. Jo crec que, en la trama, hi ha aquestes troballes. No està pensat un personatge en funció de l’altre.

—**Penseu els personatges i després ells agafen vida?**

—Sí, jo ho diria així.

—**Sense premeditació.**

—Sí.

—**Per què el Poblenuou com a escenari d’*En la pell de l’altre*?**

—Realment no hi ha un perquè absolut. N’hauria pogut triar un altre, però aquella banda de Barcelona potser la conec més i el Poblenuou és

un barri amb unes característiques de poble que em convenen. A més, en aquella època puc moure els personatges com una comunitat relativament xica que té obrers, estudiants, policies...

—**I l’activitat de les fàbriques.**

—Sí, em serveix molt bé. És un barri amb unes característiques que, justament en aproximar-m’hi per escriure la novel·la, he trobat molt interessants i variades: la presència del mar, la transformació del 92, haver tingut aquest potencial obrer, sobretot en el tèxtil, l’activisme anarquista... Molts components favorables per escriure la història.

—**A banda dels matrimonis, les relacions més complicades són entre sogra i nora?**

—Potser sí. La de Lolín i Ramona ho és. Sempre acostumen a ser relacions que no són fàcils; hi ha d’haver un bon acoblament, i aquí es produeix aquesta oposició entre dos personatges que, d’altra banda, són, tots dos, molt actius, molt vitals. En Joan, l’home que es casa amb la Ramona, és una mena de pont que va d’una banda a l’altra intentant congeniar aquests dos caràcters.

—**No hi ha gaires problemes en les relacions entre homes –ni sogre i gendre ni hi ha germans– en compa-**

ració de la complexitat de les relacions entre home i dona i entre dones.

—No, diríem que els homes es porten bastant bé entre ells. Sobretot perquè el senyor Ferrer representa un home molt equilibrat, un home de gran honestedat, molt madur interiorment. Per tant es porta bé amb pràcticament tothom. Però entre les dones també hi ha grans afinitats: l'Anna, la mare de la Mireia, tendeix a portar-se bé amb la Ramona, amb d'altres persones que han vingut de l'exili, es porta bé pràcticament amb tothom excepte amb la seva filla... perquè hi ha aquesta dificultat de diàleg mare-filla.

—Això és perquè creieu que les relacions entre dones són més complexes?

—Sí, penso que en general les dones tendeixen a matisar molt els fets i les intencions. I per això les dones entren moltes vegades en conflicte amb altres dones. L'home no pensa tant en les intencions. Es fixa molt en els fets.

—Curiosament, la dona més senzilla –pel que fa a formació–, que és la Lolín, és l'única que s'ensuma els enganys de la Ramona.

—Sí, perquè és intuïtiva. No es fixa tant en la ideologia, les idees o els comentaris dels activistes del barri sinó en una actitud determinada davant la vida. Per tant és la que pot captar, sense saber per què, que aquella persona és tramposa.

—Dèieu que, en retratar els personatges, també intenteu reflectir quina és la influència de la societat. Però en aquests casos sembla pesar més l'herència familiar.

—Clar, és bastant ambiciós voler pintar la societat a través dels personatges, però sí que és cert que, en aquests anys que ells viuen al Poblenou, se succeeixen fets importants de la nostra història. És aquí on apareixen les vagues de les fàbriques, manifestacions per la mort d'un obrer a mans de la policia, etcètera. Jo vull que els personatges prenguin part en aquests fets que els envolten –si això va amb la seva manera de pensar i actuar– i després hi ha més calmadament aquesta presència dels exiliats davant d'un públic d'escoles professionals, de batxiller. Sempre hi ha un diàleg amb la societat.

—El cas Marco, cronològicament, passa abans que el fet d'actualitat que va inspirar el vostre llibre anterior, Emma, que es basava en el cas d'una indigent cremada per uns joves en un caixer. Després de fer Emma, us heu animat a fer llibres a partir de fets d'actualitat?

—No. A mi m'atrapen els arguments, no cal que jo els busqui. M'atrauen molts temes i tinc moltes idees i he de triar. Deixo que la idea es vagi fent gran, fent atractiva i que no me la pugui traure de damunt. Quan passa això de l'Enric Marco, m'interessa però podria no passar d'aquí. En canvi, em va retornant la idea; em trobo amb algú que el coneixia i em diu que alguns ho sabien però no s'atrevien a denunciar-ho... Després d'un temps que la idea insisteix, decideixo intentar-ho i comença la

feina de ficció de buscar personatges, buscar relacions, l'espai temporal... Podríem dir que és un treball bastant lent i de passos molt diversos: documentant-me, pensant la veu narrativa, pensant característiques del personatge fins que tot això es va entramant.

—En aquest moment ja heu començat a escriure?

—No, hi ha un temps que m'ho rumio, prenc notes, m'informo sobre el barri, sobre aquells anys i fins després no començo a escriure. Encara que puc anar fent alguna provatura, per exemple, de personatges: com la història explicada per la Ramona seria diferent... És el tipus de treball que faig abans de la novel·la. No començo a escriure i després vaig buscant en funció de les necessitats de la història. És a l'inrevés: vaig immergint-me en tota una sèrie de qüestions i, quan m'hi trobo forta, enmig de l'argument, començo.

—El narrador, en aquest cas, és omniscient però mai no avança esdeveniments. Va narrant a partir dels pensaments i sentiments dels personatges, de molts personatges.

—Sí, és un narrador calmat que va vetllant els personatges i avança a mesura que van actuant. En certa manera és omniscient, perquè sí que sap les coses, però no les deixa anar totes.

—Tot i l'acurat retrat dels personatges, la temàtica i d'altres característiques de la marca Maria Barbal, el que fa més personal aquest llibre és l'estil literari.

—Espero que sí, perquè realment crec que l'estil és el més important. D'acord que, si hi ha estil però la història té uns buits que el lector no pot salvar, malament rai. Hi ha d'haver un equilibri entre el contingut argumental, l'adequació dels personatges –les seves característiques i les relacions d'uns amb els altres– i el llenguatge –que és l'instrument bàsic de l'escriptor. Aquí hi ha el gran esforç. Crec que aquesta és una història directa i senzilla però cada paraula s'ha pensat –i, en ocasions, s'ha canviat dues o tres vegades– i cada frase s'ha escurçat o allargat després de pensar-ho molt bé. He intentat que fos un llibre molt revisat, diguem-ne, perquè, quan el torni a agafar no em trobi aquella frase espantosa que no s'entén.

Àlex Milian